

# Stater er elendige investorer - her er fem grunde til hvorfor

Børsen den 15 juni 2023

Forleden fejrede politikere, at det største havvindudbud i Danmark var forhandlet på plads. Et nyt element er, at Folketinget har besluttet, at staten skal være medejer: Staten skal eje 20 pct.

af investeringen. Klima-, Miljø-og Forsyningsministeriets pressemeddelelse understregede, at aftalepartierne - Folketinget minus Danmarksdemokraterne og Nye Borgerlige - vil " sikre, at samfundet også får en bid af den fælles ressource, som er det danske havareal".

Problemet er, at nyskabelsen er en tåbelig idé: Stater er elendige investorer på flere plan.

Stater laver visse investeringer som standard i for eksempel infrastruktur, skolevæsen, retsvæsen og forsvar. I de tilfælde er der tale om såkaldte ' markedsfejl', der kan gøre, at et privat marked ikke leverer ydelsen i tilstrækkeligt omfang.

Den del er ukontroversiel og velbeskrevet siden Adam Smith. Når det gælder privat aktivitet som en udbygning af havvindmøller i danske farvande, er der ingen markedsfejl. Der er derimod fem grunde til, at staten bør holde de økonomiske fingre væk.

Det første problem er, at større investeringer kræver specialiseret viden og kompetence.

Den eksisterer ikke i staten, hvor embedsværket er trænet og specialiseret i helt andre opgaver.

Politikere har indlysende nok heller ingen investeringskompetence, da politik som erhverv kræver helt anderledes evner.

Dette forværres af problem nummer to: At statslige investeringsprojekter i forvejen skævvrides af særinteresser, der lobbyer politikere for deres løsninger, og giver et uvidende embedsværk partisk information. Et tredje problem findes i både bygge-og driftsfasen af investeringen, hvor fænomenet kendes som " bløde budgetbegrænsninger".

Når staten er med i et projekt, kan man tillade sig, at budgettet skrider, fordi der er en medejer med en stor pengetank og en politisk interesse i, at projektet fortsætter.

Som ungareren János Kornai først beskrev det, betyder de bløde budgetbegrænsninger, at projektet får langt højere omkostninger end planlagt og mister profitabilitet. Se blot på de evige problemer i SAS.

Et relateret fjerde problem er, at samme politiske dynamik betyder, at staten ofte ignorerer risiko. Hvis investeringen lykkes, regner politikere det som deres og statens gevinst, og hvis det fejler, kan man sprede omkostningen ud på de knap 4 mio. danskere i arbejde. Sidst, men ikke mindst, er statsligt engagement i private investeringer dybt konkurrenceforvridende, da staten ikke behøver at operere på markedsvilkår.

Argumentet, at staten skal have " en bid af den fælles ressource", er økonomisk nonsens.

Staten får en gevinst gennem skatterne uden at være medejer, så længe investeringen lykkes, mens en medejende og aktiv stat skaber store økonomiske problemer. Politikerne bør ikke blande sig i erhvervslivets investeringer.

**Christian Bjørnskov**